



Hastalıkların tedavisinde bilimsel olmayan bir uygulama: Homeopati

Son zamanlarda bazı üniversitelerin, hatta tıp fakültelerinin homeopati konulu toplantılara ev sahipliği yapmalarını, bu tür etkinliklere kendi kampuslerinde mekan ve tanıtım imkanları vererek saygınlık sağlamalarını, kaygı ile izliyoruz.

Homeopati, içerisinde herhangi bir aktif madde olmamasına karşın, bilimsel tıbbın yerine hastalar üzerinde kullanılarak onların hayatlarını tehlikeye atabilen bir uygulamadır.

19. Yüzyılın başında uygulanmaya başlanan homeopati, hastalık belirtilerini sağlam bir insanda ortaya çıkarabilecek maddelerin çok düşük dozlarda verilmesiyle hastalıkların tedavi edilebileceği inancına dayanan bir görüştür. İlaçlar arka arkaya defalarca seyreltilerek hazırlanır. Seyreltme işlemi sonunda “ilaç”, aktif maddeden bir adet molekül bile barındırmayabilir.

Günümüzde, yeni ilaç geliştirme süreci farklı düzeylerde ölçümlerden oluşan, esasında “veri toplamaya” ve toplanan verilerin analizine dayalı uzun bir süreçtir. Yeni ilaçlar, yaklaşık 10-12 yıllık bir geliştirme sürecinin sonucunda, etkili oldukları güvenilir kanıtlarla ortaya konduktan sonra kullanıma sunulurlar. Kanıta dayalı tıp uygulamaları, bir tedavinin etkili olup olmadığını var olan diğer tedaviler ya da plasebo (yani deneklere bilgileri olmadan içinde hiçbir aktif madde bulunmayan “ilaç” verilmesi yöntemi) ile karşılaştırarak karar verir. Doğru tasarlanmış ve yan tutmadan gerçekleştirilmiş bir rasgele (randomize) kontrollü klinik araştırmanın sonucunda yeni tedavinin (ilacın) etkili olduğu saptanırsa, söz konusu tedavinin hastaların sağlığına kavuşmasında yarar sağlayacağı kabul edilir. Kullanılan ilacın ortaya çıkardığı etki ilacın dozu arttıkça artar. Modern bilimsel tıbbın temel dayanağı budur. Resmi otoriteler tarafından ilaç olarak ruhsatlandırılan ürünler, keşfedilmelerinden itibaren üretimlerinin her aşamasında sıkı kontrollerden geçirilir ve yüksek kalite güvencesiyle piyasaya sürülür.

Homeopatinin yöntemi, bilimsel tıbbın yukarıda özetlenen temel ilkelerine ve bilimsel yöntemlerine tamamen zıttır. Homeopati'nin plasebo etkisi dışında herhangi bir faydası olduğu bilimsel ve klinik olarak kanıtlanmamıştır (Mathie, 2014). Homeopatik ürünler genellikle herhangi bir aktif madde barındırmadıkları için zararsız kabul edilirler ancak, standart ruhsatlandırma süreçlerinden geçmediklerinden, içlerine bilinen-bilinmeyen başka etken maddeler de karıştırılmış olabilir. Ayrıca homeopati kendi başına zararsız olsa da hastanın yararlı tedavi yöntemleri aramak yerine homeopati kullanarak tedavi olduğunu sanması ve bu suretle yararlı tedaviden yoksun kalması da zararlıdır. Modern-bilimsel tıp yerine bu ürünlerin kullanılması sakıncalıdır ve hastaların hayatlarını tehlikeye atabilir.

Maalesef, var olan tedavilerden beklediği faydayı göremeyen hastalar için homeopatik “tedaviler” bir alternatif olmaya devam etmektedir. ABD gibi tıp teknolojisinin en ileri olduğu bir ülkede bile hastaların önemli bir bölümünün homeopati ve diğer alternatif tedavileri

denemeye eğilimli olduğu bildirilmiştir (Podolsky, 2016). Bu eğilim, etkinliği şüpheli olan ve bilimsel kanıtlara dayanmayan yöntemlerin hastaların zayıf yönlerinden istifade eden şarlatanlar tarafından kolay para kazanmak amacıyla istismar edilmesini kolaylaştırmaktadır.

Böyle bir ortamda, Bilim Akademisi olarak, temel uyarılar yapmayı görevimiz saymaktayız.

1. Bilimsel yöntemler yerine önerilen homeopati gibi uygulamalarına karşı vatandaşlarımız dikkatli olmalı ve bu bilimsel olmayan uygulamalar nedeniyle uğrayabilecekleri zararlar konusunda hekimlere danışmalıdır.
2. Alternatif tıp ve homeopati konularında tıp uzmanlık dernekleri kendi alanlarında çalışmalar yapmalı ve uygulamaları denetlemelidir.
3. Sağlık Bakanlığı piyasaya sunulan alternatif ilaçlar üzerinde denetim kurmalı ve gerekirse uzmanlık dernekleri gibi bilimsel tıbbın temsilcisi olan mesleki kuruluşlardan destek almalıdır.
4. Kamuoyunu doğru bilgilendirme görevi olan basın, alternatif uygulamaları öne çıkarmadaki faydacı ve sahtekarlığa varan yaklaşımlara karşı uyanık olmalıdır.
5. Özellikle son zamanlarda bazı üniversitelerin, hatta tıp fakültelerinin homeopati konulu toplantılara ev sahipliği yapmaları ya da bu tür etkinliklere kendi kampuslerinde mekan ve tanıtım imkanları vererek saygınlık sağlamaları, bilim açısından, halkın doğru bilgilendirilmesi açısından, halk sağlığı ve hasta hakları açısından ciddi bir sorumsuzluk ve bilimsel dürüstlük ihlalidir.

Bilim Akademisi Tıp Çalışma Grubu

22 Mart 2016

Kaynaklar

1. Podolsky SH, Kesselheim AS. Regulating Homeopathic Products: A Century of Dilute Interest. *N Engl J Med* 2016; 374:201-203. DOI: 10.1056/NEJMp1513393.
2. Mathie, R. T., Lloyd, S. M., Legg, L. A., Clausen, J., Moss, S., Davidson, J. R., & Ford, I. (2014). Randomised placebo-controlled trials of individualised homeopathic treatment: systematic review and meta-analysis. *Syst Rev*, 3, 142.